

Bruxelles, 19.12.2018.
COM(2018) 816 final

**IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU, EUROPSKOM
GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

**Europski strukturni i inesticijski fondovi 2014.-2020.
Sažeto izvješće o godišnjim izvješćima o provedbi programa za 2018.
kojim je obuhvaćena provedba u razdoblju 2014.-2017.**

Europski strukturni i investicijski fondovi 2014.–2020.
Sažeto izvješće o godišnjim izvješćima o provedbi programa za 2018.
kojim je obuhvaćena provedba u razdoblju 2014.–2017.

1. UVOD

Cilj je europskih strukturnih i investicijskih (ESI) fondova poticati trajnu socioekonomsku konvergenciju, otpornost i teritorijalnu koheziju. ESI fondovi najveći su izvor potpore EU-a ključnim područjima kojima su potrebna ulaganja obuhvaćenima političkim prioritetima Junckerove Komisije. Potporom stvaranju radnih mjesta i rastu, ulaganjima u jedinstveno digitalno tržište i energetske uniju, jačanjem jedinstvenog tržišta i gospodarskog upravljanja ta ulaganja odgovor su na potrebe realnog gospodarstva i poticaj strukturnim promjenama i reformama koje se utvrđuju postupkom europskog semestra.

Ovim se izvješćem daje treći godišnji pregled provedbe više od 530 (nacionalnih i regionalnih) programa u okviru podijeljenog upravljanja na temelju godišnjih izvješća o programima zaprimljenih sredinom 2018.¹ Točnije, u izvješću se sažeto prikazuju dostupni podaci o uspješnosti koji obuhvaćaju provedbu od 2014. do 2017.²

Nakon preispitivanja u sredini programskog razdoblja višegodišnjeg financijskog okvira za razdoblje 2014.–2020. i tehničke prilagodbe BDP-a 2017. udio EU-a u proračunu ESI fondova povećao se za 6 milijardi EUR te dosegnoo ukupno 460 milijardi EUR. Uz odgovarajuća povećanja nacionalnog sufinanciranja ukupna planirana ulaganja povećala su se za 9 milijardi EUR te dosegнула ukupno 647 milijardi EUR.

Do kraja 2017. diljem Europe odabrano je više od 1,7 milijuna projekata koji su iznosili 338 milijardi EUR ukupnih ulaganja, odnosno 53 % ukupno planiranih ulaganja. Vrijednost projekata koji su odabrani samo 2017. iznosila je 158 milijardi EUR, što je najveći godišnji rast dosad. To jasno pokazuje da države članice planove ulaganja pretvaraju u konkretne projekte kako bi ostvarile održive društvene i gospodarske koristi.

Ulaganja dobro napreduju u mnogim tematskim područjima koja su ciljani prioriteti EU-a. Primjerice, projektima je dodijeljeno 55 % ukupnih planiranih ulaganja u MSP-ove. Iako je odabir ulaganja u nekim temama i dalje niži od ukupnog prosjeka, smanjile su se razlike u stopama odabira. Primjerice, do kraja 2017. poboljšale su se stope odabira mjera u području klime i ulaganja u digitalno gospodarstvo. Novija izvješća iz programa kohezijske politike pokazuju stalan snažan napredak u odabiru projekata do 30. rujna 2018. uz 67 % sredstava koja su dodijeljena projektima. To je povećanje od 66 milijardi EUR u razdoblju od devet mjeseci, zbog čega ukupna odabrana ulaganja iznose više od 400 milijardi EUR.

U odabranim projektima do kraja 2017. prijavljeni su ukupni izdaci od gotovo 96 milijardi EUR, što znači da su se ubrzali i više nego udvostručili u razdoblju od 12 mjeseci. Do kraja 2017. državama članicama isplaćeno je 16 % ukupnih dostupnih sredstava za to razdoblje iz proračuna EU-a. (Taj postotak dosegnoo je 23 % do kraja listopada 2018.) Međutim, provedba programa ruralnog razvoja odvija se prema planu. Korisnici potpore EPFRR-a primili su do jeseni 2018. više od 33,8 milijardi EUR, što čini gotovo 33 % ukupne financijske omotnice dostupne za to programsko razdoblje.

¹ U skladu s člankom 53. Uredbe (EU) br. 1303/2013 o zajedničkim odredbama.

² Ovim se izvješćem dopunjuje izvješće o izvršenju proračuna ESI fondova.

http://ec.europa.eu/budget/library/biblio/publications/2018/AnalysisBudgImplem_ESIF_2017_EN.pdf

Ukupni podaci o uspješnosti dostavljeni do kraja 2017. pokazuju sljedeće:

- potporom je obuhvaćeno 1 milijun poduzeća radi poboljšanja njihove produktivnosti i rasta ili stvaranja radnih mjesta,
- 15,3 milijuna ljudi dobilo je potporu u traženju posla, osposobljavanju ili obrazovanju ili je iskoristilo mjere socijalne uključenosti,
- 15 % ukupnih poljoprivrednih površina obuhvaćeno je mjerama u području klime i okoliša radi poboljšanja biološke raznolikosti, upravljanja tlom i vodama.

U odjeljku 2. u nastavku prikazan je pregled napretka provedbe do kraja 2017. U odjeljku 3. detaljnije se prikazuje napredak po ključnim tematskim područjima. U odjeljku 4. daje se sinteza evaluacija koje su države članice dosad provele.

2. PREGLED NAPRETKA PROVEDBE

Platforma za otvorene podatke ESI fondova³ ažurirana je radi podudaranja s ovim izvješćem kako bi se prikazao financijski obujam odabira projekata te predviđanja i postignuća za zajedničke pokazatelje kako su navedeni u godišnjim izvješćima programa za 2018. Podaci su dostupni po državama članicama, programima, temama i ESI fondovima. Platforma prikazuje najnovije dostavljene vrijednosti koje se mogu razlikovati od podataka dostupnih nakon dovršenja ovog teksta.

2.1. Pregled financijskog napretka

Ukupna planirana ulaganja u okviru ESI fondova bila su tijekom 2017. izložena promjenama koje su dovele do neto povećanja. Preispitivanje u sredini programskog razdoblja višegodišnjeg okvira za razdoblje 2014.–2020. dovelo je do povećanja u dodjeli sredstava Inicijativi za zapošljavanje mladih (YEI) (vidjeti okvir 2.). Tehnička prilagodba temeljena na ponovnom izračunu dodjele financijskih sredstava u okviru kohezijske politike dovela je do neto povećanja u proračunima EFRR-a i ESF-a. U okviru EPFRR-a na nacionalnoj su razini obavljeni određeni daljnji prijenosi iz prvog stupa zajedničke poljoprivredne politike (ZPP) u programe ruralnog razvoja.

U svojim godišnjim izvješćima za 2018. države članice navele su povećanje **dodjela financijskih sredstava odabranim projektima**. Ukupna vrijednost projekata odabranih za potporu iznosila je **338 milijardi EUR odnosno 53 % ukupnih ulaganja planiranih za razdoblje 2014.–2020.** Procjenjuje se da doprinos EU-a odabranim projektima iznosi 240 milijardi EUR. Ta ukupna stopa odabira projekata usporediva je s istim razdobljem posljednjeg programskog razdoblja.

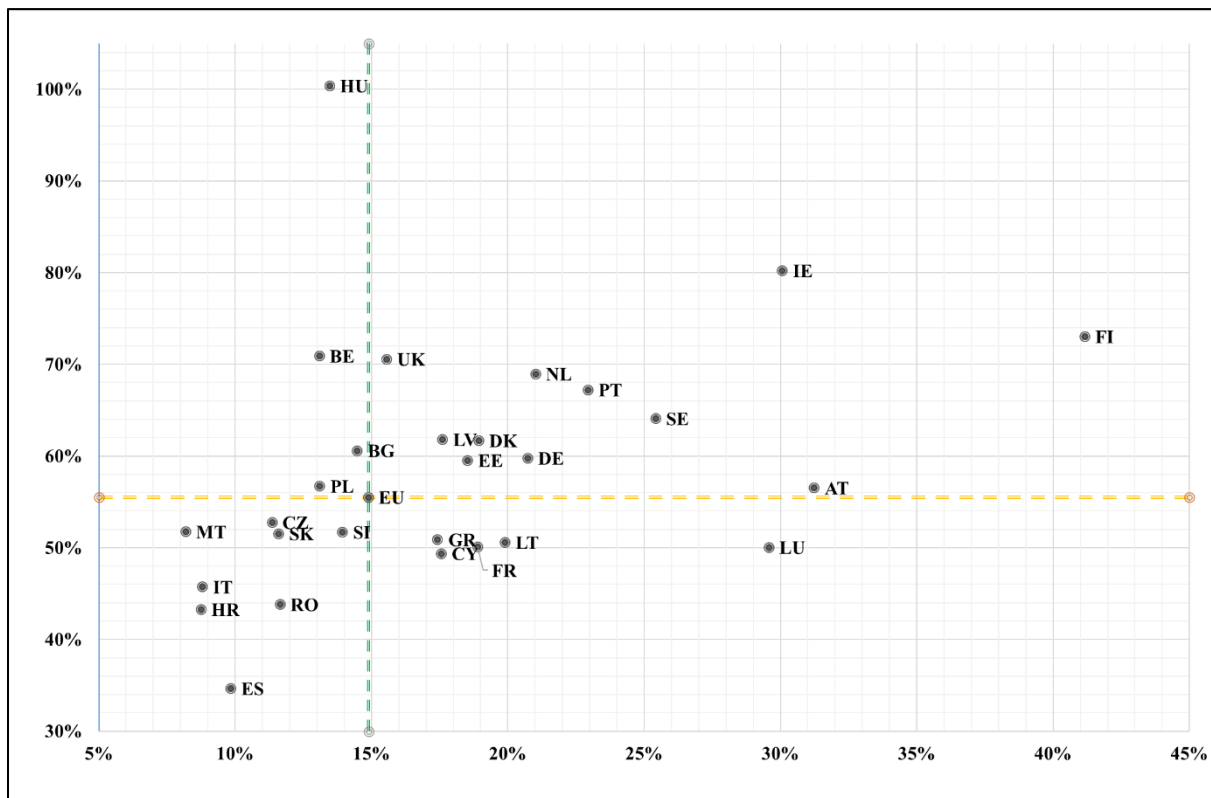
U prilogima 1.1. i 1.2. prikazana je raščlamba količine odabira projekata po fondovima na kraju 2017., odnosno do jeseni 2018. U prilogima 2.1. i 2.2. prikazani su isti financijski podaci po državama članicama. (U razdoblju od devet mjeseci od kraja 2017. ukupni financijski obujam odabranih projekata kohezijske politike povećao se do jeseni 2018. za 66 milijardi EUR te dosegno 67 % planiranih ulaganja.)

Ako usporedimo ova dva kratka pregleda s prethodnim godinama, jasno je da su kretanja u pogledu provedbe dinamična. Do jeseni 2018. u različitim tematskim ciljevima bilo je ukupno više homogenih stopa odabira projekata. Međutim, ranija kašnjenja u stopama odabira u

³ Platforma za otvorene podatke ESI fondova: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/>

nekim temama i državama članicama i dalje se odražavaju u izdacima ispod prosjeka. Grafikon u nastavku prikazuje visok stupanj promjenjivosti u stopama odabira i potrošnje po državama članicama na kraju 2017. u usporedbi s prosjecima ESI fondova.

Grafikon. ESI fondovi: dijagram rasipanja stopa odabira i izdataka država članica za 2017.

Izvor: Platforma za otvorene podatke ESI fondova, Europska komisija

Napomene: okomita os = % odabira; vodoravna os = % izdataka

Ovaj grafikon pokazuje da se visoka stopa odabira ne pretvara automatski u brzo ostvarenje izdataka. Ostvarenje izdataka bit će sporije za projekte koji se tek trebaju planirati ili pripremiti, ondje gdje je većina projekata višegodišnje prirode ili gdje su projekti na neki drugi način nerazvijeni.

U smislu **isplata iz proračuna EU-a** državama članicama ukupno je do kraja 2017. isplaćeno 75 milijardi EUR (16 % ukupno planiranog iznosa, uključujući pretfinanciranje i privremena plaćanja prijavljenih izdataka). Regulatornim odredbama za razdoblje 2014.–2020. (npr. pravilo N + 3, razina pretfinanciranja) državama članicama pruženi su ograničeni poticaji za brzi početak provedbe. Unatoč ukupno niskoj stopi izvršenja, provedba opoziva N + 3 odnosila se 2017. samo na nekoliko programa koji su doneseni 2014. U okviru programa kohezijske politike ukupno je opozvano samo 30 milijuna EUR. No pravilo opoziva trebalo bi 2018. potaknuti financijsku disciplinu. Za velik broj programa ESI fondova koji su doneseni 2015. trebat će snažno ubrzati prijavu izdataka.

2.2. Napredak prema ostvarenju ciljeva programa

U godišnjim izvješćima iz 2018. prikazani su podaci o napretku prema ostvarenju ciljeva programa. Države članice i regije odabrale su do kraja 2017. približno 1,7 milijuna projekata, od velikih infrastrukturnih ulaganja do poticaja poljoprivrednim gospodarstvima.

Fond	Kumulativni projekti odabrani do kraja 2017.
EFRR	160 000
EPFRR ⁴	1 000 000
ESF/YEI	505 000
Kohezijski fond	8 600
EFPR	18 500
Ukupno	1 692 100

Sljedeće su ukupne brojke o uspješnosti tih projekata do kraja 2017. navedene za zajedničke pokazatelje:

- 1 milijun poduzeća imat će koristi od odabranih projekata (50 % ciljne vrijednosti), dok je potpora za 450 000 poduzeća već ostvarena⁵,
- od projekata s potporom ESF-a i YEI-ja korist je ostvarilo 15 milijuna sudionika,
- dosad je pružena potpora za 1 milijun projekata kao pomoć poljoprivrednom sektoru i ruralnim poduzećima da postanu konkurentniji te za stvaranje i održavanje radnih mjesta u ruralnim područjima,
- 26 milijuna hektara poljoprivrednog zemljišta, odnosno 15 % korištene poljoprivredne površine (KPP), odabrano je za potporu upravljanju zemljištem radi bolje zaštite biološke raznolikosti,
- 56 % ukupnog ruralnog stanovništva (163 milijuna stanovnika) obuhvaćeno je s više od 2 700 odabranih lokalnih akcijskih skupina (LAG-ovi) programa LEADER u okviru EPFRR-a,
- od 368 odabranih lokalnih akcijskih skupina u ribarstvu (FLAG-ovi) djeluje ih 70 %.

Usmjerenost programa za razdoblje 2014.–2020. na načelo intervencije i širu upotrebu zajedničkih pokazatelja specifičnih za fondove dovodi do pouzdanijeg i usklađenijeg izvješćivanja o uspješnosti. U smislu zajedničkih pokazatelja, izvješća o programima iz 2018. u većini slučajeva predstavljaju mnogo opširniji izvor podataka o uspješnosti u usporedbi s ranijim godinama. Dostavljene vrijednosti općenito pokazuju moguću vezu između ciljeva pokazatelja i vrijednosti iz odabranih projekata. Otkrivene nedosljednosti u izvješćivanju ispituju se s programima. Postupak provjere kvalitete godišnjih izvješća doveo je do ispravljanja određenih pogrešaka u izvješćivanju. Komisija predviđa da se preostali nedostaci mogu ukloniti poboljšanim izvješćivanjem po programima i/ili povećanjem ciljeva.

⁴ Ova brojka odnosi se samo na ulagačke projekte. EPFRR je podržao i 2 664 000 neulagačkih projekata.

⁵ Svi ESI fondovi usmjereni su na potporu poduzećima. Odabranim projektima pružit će se potpora (ili je već pružena potpora) za 598 000 društava u okviru EFRR-a, 162 400 mikro, malih i srednjih poduzeća u okviru ESF-a i 248 600 ruralnih poduzeća u okviru EPFRR-a (potpora za 106 600 mladih poljoprivrednika i ulaganja u materijalnu imovinu 142 000 poljoprivrednih gospodarstava).

Dobivanje jamstva za podatke o uspješnosti koji se dostavljaju Komisiji ključno je za dodjelu pričuva za ostvarenje postignuća 2019. Komisija i nacionalna revizorska tijela već su 2017. započeli ispitivanje uspostavljenih sustava i dosad dostavljenih podataka. Ciljane revizije sustava bile su usmjerene na upravljanje i izvješćivanje o podacima o uspješnosti koja obavljaju tijela nadležna za programe. Za nekoliko programa utvrđeni su ozbiljni nedostaci u sustavu ili ozbiljne netočnosti u podacima, ali velika većina revizija koje je dosad izvršila Komisija dala je ukupno pozitivnu ocjenu pouzdanosti ispitanih sustava. Rezultati revizije Komisije nadopunit će se radom nacionalnih revizorskih tijela o kojem će ona u veljači 2019. izvijestiti u svojim godišnjim izvješćima o kontroli.

3. PREGLED PROVEDBE PO KLJUČNIM TEMAMA

Ovim izvješćem daje se pregled napretka provedbe više od 530 programa ESI fondova u razdoblju od 2014. do 2017. u smislu financijskog obujma odabranih projekata i napretka u ugovaranju i postizanju zajedničkih ostvarenja i rezultata. Sadržaj godišnjih izvješća o programima iz 2018. izvor je za ove podatke.

U prilogima se daje pregled financijskog obujma i stopa odabira projekata navedenih po tematskim ciljevima i državama članicama krajem 2017. i do jeseni 2018. za ESI fondove. U ovom se izvješću u vezi s pokazateljima sintetiziraju postignuća u okviru zajedničkih pokazatelja za svaki fond i očekivani doprinos odabranih projekata. Prikazani su i primjeri projekata koji već primaju potporu.

3.1. Istraživanje i inovacije, informacijske i komunikacijske tehnologije i konkurentnost MSP-ova

U ovo se područje ukupno planira uložiti približno 184 milijarde EUR, uglavnom iz EFRR-a i EPFRR-a. Do kraja 2017. odabrani su projekti u iznosu od približno 51 % tog iznosa (više od 97 milijardi EUR⁶) uz procijenjenih 13 %, odnosno 24 milijarde EUR dostavljenih izdataka.

3.1.1. Istraživanje i inovacije⁷

Iznos od 34 milijarde EUR koji je dodijeljen posebnim **projektima u području istraživanja i inovacija** u okviru EFRR-a i EPFRR-a čini 51 % ukupno planiranog iznosa za razdoblje 2014.–2020. Dostavljeni izdaci iznosili su samo 8 % ovog ukupnog iznosa.

Predviđalo se da će do kraja 2017. 43 500 poduzeća imati koristi od odabranih programa EFRR-a kojima se promiče suradnja s istraživačkim institutima (69 % ciljne vrijednosti), sa 7 000 već dovršenih mjera suradnje. Predviđa se da će 71 500 istraživača (55 % ciljne vrijednosti) imati koristi od ulaganja u poboljšanu infrastrukturu RTD-a, a među njima je 15 000 istraživača koji već imaju pristup takvoj infrastrukturi. Isto tako, praćenje potpore novim proizvodima (uključujući usluge) pokazuje velik napredak s 35 450 proizvoda novih za tvrtke, koji su obuhvaćeni odabranim operacijama (55 % ciljne vrijednosti), dok je 3 700 već dovršeno.

Sredstva EPFRR-a namijenjena odabranim projektima iznosila su 8 milijardi EUR na kraju 2017. U području istraživanja i inovacija Europsko partnerstvo za inovacije u poljoprivredi postaje djelotvorno sredstvo za inovacije koje okuplja poljoprivrednike, istraživače, savjetnike i poduzeća u 3 097 praktičnih inovacijskih projekata. Ti projekti imaju velik potencijal za

⁶ Ovo područje obuhvaća udio stope odabira u okviru „višestrukih tematskih ciljeva” – vidjeti Prilog 1.1.

⁷ <https://cohesiondata.ec.europa.eu/themes>

stvaranje inovativnih rješenja koja će poljoprivredu učiniti pametnijom, učinkovitijom i održivijom. Rezultati tih projekata razmjenjuju se na platformi Europskog inovacijskog partnerstva za produktivnost i održivost u poljoprivredi (EIP-AGRI) i nude mnoge nove ideje i nadahnuće za poljoprivrednu zajednicu. Do kraja 2017. pokrenuto je 667 interaktivnih inovacijskih projekata (21 % ciljne vrijednosti).

- *Drugom fazom projekta održive energije SUSEN u Češkoj financirala se ugradnja tehnoloških instrumenata u centru za istraživanja i razvoj održive energije uz potporu EFRR-a. Rad u centru usmjeren je prvenstveno na upotrebu ionizirajućeg zračenja i nuklearne energije. Centar omogućuje 128 radnih mjesta, a svake će se godine u njegove aktivnosti uključiti približno 55 studenata i diplomiranih studenata.*
- *Ländliches Fortbildungsinstitut (LFI), dio austrijske poljoprivredne komore, organizirao je digitalne tečajeve osposobljavanja koje je pohađalo 10 000 poljoprivrednika. Internetskim tečajevima izbjegnute su nebrojeni sati putovanja do obrazovnog centra te povezani štetan utjecaj na okoliš. EPFRR sufinancira 196 000 EUR od 245 000 EUR, koliko iznose ukupni troškovi projekta.*

3.1.2. Digitalno gospodarstvo

Procjenjuje se da je projektima u okviru **tema digitalnog gospodarstva** do kraja 2017. dodijeljeno 9,8 milijuna EUR (48 % ukupno planiranog iznosa). Odabir projekata pokazao je 2017. znatno poboljšanje. Izdaci, koji iznose 5 % ukupno planirane vrijednosti, i dalje zaostaju u usporedbi s prosjekom EU-a, što je povezano sa sporim početkom provedbe u okviru ove teme.

Izbor projekata koje podupire EFRR radi pružanja poboljšanog širokopojasnog pristupa sada bilježi znatan napredak pa se očekuje da će od projekata koristiti imati 4,3 milijuna kućanstava (30 % ciljne vrijednosti), premda tek 227 000 kućanstava već ima pristup zahvaljujući provedenim projektima. S obzirom na kasni odabir i duga razdoblja provedbe, tek će kasnije u razdoblju postati jasnija vjerojatnost ostvarenja tog cilja. Kad je riječ o poboljšanju prihvaćanja informacijskih tehnologija i uključivanja u e-trgovinu, odabranim projektima već je obuhvaćeno 16 000 poduzeća (19 % ciljne vrijednosti).

Cilj potpore EPFRR-a poboljšanje je pristupa 18 milijuna stanovnika ruralnih područja uslugama i infrastrukturi informacijskih i komunikacijskih tehnologija. To se namjerava postići s pomoću 4 400 ulagačkih projekata. Dosad je projektima dodijeljeno 36 % sredstava namijenjenih za poboljšanje usluga informacijskih i komunikacijskih tehnologija u ruralnim područjima, a 1 255 000 stanovnika ruralnih područja (7 % odgovarajuće ciljne vrijednosti) već ima koristi od poboljšanih usluga.

- *Projekt RO-NET omogućuje širokopojasnu mrežu na 783 od 2 268 područja u Rumunjskoj koja se smatraju „bijelim područjima” u kojima nema mrežnog pristupa. Projektom širokopojasna mreža postaje dostupna za približno 400 000 ljudi, 8 500 poduzeća i 2 800 javnih ustanova. Ukupni troškovi ulaganja za projekt iznose 67 milijuna EUR, od čega doprinos EFRR-a iznosi 46 milijuna EUR.*
- *EPFRR je dao potporu mreži socijalnih i zdravstvenih djelatnika u regiji Etelä-Karjali (Finska) kako bi se stvorio informacijski sustav za upravljanje rizicima u domovima u ruralnim područjima. Projekt je ostvario uspjeh zahvaljujući kombinaciji socijalnih i digitalnih komponenti. Potpora EPFRR-a iznosila je 122 000 EUR od 290 000 EUR ukupnih sredstava.*

3.1.3. Poboljšanje konkurentnosti MSP-ova

Konkurentnost MSP-ova prioritet je u okviru programa EFRR-a, EPFRR-a i EFPR-a. Do kraja 2017. dodijeljena je potpora EU-a posebnim projektima u iznosu od 53 milijarde EUR

(55 % ukupno planiranog iznosa). S obzirom na potrošenih više od 17 milijardi EUR, što čini 18 % ukupno planiranog iznosa, napredak u ostvarenju ulaganja veći je od prosjeka.

EFRR podupire cijeli niz mjera usmjerenih na posebne potrebe MSP-ova. Ključni ciljevi obuhvaćaju stvaranje radnih mjesta, potporu novoosnovanim poduzećima, rast proizvodnje, potporu internacionalizaciji i povećanoj trgovini te pružanje pristupa financijama. Već odobrena sredstva bit će potpora za:

- 427 000 MSP-ova (52 % ciljne vrijednosti); već je ostvarena potpora za 127 000 MSP-ova,
- 280 000 radnih mjesta, čije se otvaranje očekuje izravno u obuhvaćenim poduzećima (67 % ciljne vrijednosti); već je otvoreno 42 000 radnih mjesta,
- stvaranje novoosnovanih poduzeća: odabranim projektima obuhvaćeno je 74 000 novoosnovanih poduzeća (46 % ciljne vrijednosti); već je ostvarena potpora za 19 400 novoosnovanih poduzeća.

EPFRR podupire rješenja za poticanje poduzetništva i zapošljavanja u poljoprivredi i ruralnim poduzećima te poboljšanje njihove gospodarske održivosti i otpornosti. Do kraja 2017.:

- više od 112 000 poljoprivrednih gospodarstava primilo je potporu u obliku ulaganja za lakše restrukturiranje i modernizaciju te ostvarenje povećanja produktivnosti (25 % ciljne vrijednosti), a odobreno je više od 49 % sredstava dodijeljenih za pomoć novoosnovanim poduzećima i potpori ulaganjima u nepoljoprivredne aktivnosti u ruralnim područjima,
- 51 000 mladih poljoprivrednika, koji unose novu energiju i imaju potencijal za iskorištavanje svih prednosti tehnologije u smislu povećane produktivnosti i održivosti, primilo je potporu za pokretanje,
- 125 200 poljoprivrednih gospodarstava primilo je potporu u obliku alata za upravljanje rizicima kako bi se ublažila nesigurna budućnost koja može ugroziti konkurentnost poljoprivrednika,
- 57 200 poljoprivrednih gospodarstava dobilo je pomoć za sudjelovanje u programima kvalitete.

U okviru EFPR-a 62 % projekata odabranih do kraja 2017. usmjereno je na razvoj MSP-ova.

- *Hrvatska lokalnim MSP-ovima pruža neophodan pristup financijskim sredstvima s pomoću financijskih instrumenata s potporom EFRR-a. Očekuje se da će potpora EU-a u iznosu od 280 milijuna EUR, dopunjena nacionalnim javnim i privatnim doprinosima, pokrenuti više od 1 milijarde EUR ulaganja poduzeća. Više od 1 200 MSP-ova već je primilo potporu u iznosu od približno 150 milijuna EUR.*
- *Mladi poljoprivrednik u Estoniji iskoristio je sredstva EPFRR-a za obnovu staje postavljanjem novog sustava hranjenja i više mjesta za mužnju te učinkovitijeg sustava za obradu stajskog gnoja radi prilagodbe povećanim potrebama proizvodnje. Zahvaljujući tom ulaganju dobit poljoprivrednog gospodarstva već se udvostručila, a dobrobit životinja i radni uvjeti znatno su se poboljšali. Sredstva EPFRR-a iznosila su 184 000 EUR od 600 000 EUR ukupnih sredstava.*
- *EFPR je u Nizozemskoj dao potporu prvom akvakulturnom uzgajalištu oblića u toj zemlji, koje je uspjelo proizvesti mlađ oblića iz vlastitog rasplodnog fonda na polukomercijalnoj razini. Sljedeći je korak proizvodnja veslonožaca, kolnjaka i algi kako bi se hrana za ribe stvarala na licu mjesta, čime se omogućuje najveća kvaliteta i isplativost uz održiv i sljediv ciklus proizvodnje.*

3.2. Niskougljično gospodarstvo, klimatske promjene, okoliš te prometne i energetske mreže

ESI fondovi ulažu više od 264 milijarde EUR u područja povezana s održivim razvojem. Do kraja 2017. više od 142 milijarde EUR već je dodijeljeno posebnim projektima, što čini približno 54 % ukupnog iznosa iz EFRR-a, KF-a, EPFRR-a i EFPR-a⁸. Procjenjuje se da je prijavljeno 50 milijardi EUR izdataka, što u prosjeku čini 19 %, uz znatne varijacije po tematskim ciljevima.

⁸ ESF doprinosi ciljevima održivog razvoja (tj. zelenim vještinama) s pomoću sekundarnih ciljeva potpore posebno u okviru tematskih ciljeva 8 i 10.

Okvir 1. Uključivanje mjera u području klime u ESI fondove

U razdoblju 2014.–2020. planira se potrošnja 25 % ESI fondova na projekte s ciljevima u području klime. To je znatan doprinos nastojanju da se za te ciljeve osigura barem 20 % proračuna EU-a. Za izračun potpore za klimatske promjene primjenjuje se posebna metodologija za svaki fond⁹. Metodologijama se utvrđuju posebne kategorije potpore koje pridonose mjerama u području klime tako da im se pridruže ponderi od 0 %, 40 % ili 100 %. Svi ESI fondovi pozitivno pridonose mjerama u području klime u različitim razmjerima, dok EFRR i EPFRR daju najveći doprinos u apsolutnom smislu.

U Prilogu 3. detaljnije se navode programirani iznosi dodijeljeni projektima za mjere u području klime. S ubrzanjem provedbe programa tijekom 2017. znatno su se povećali iznosi dodijeljeni ciljevima povezanim s klimatskim promjenama. U okviru EFRR-a i Kohezijskog fonda ti su se iznosi udvostručili tijekom prošle godine, no njihov udio u ukupnim iznosima koji su dodijeljeni projektima i dalje je nešto niži od planiranog. ESF ostvaruje bolje rezultate u smislu planiranih sredstava koja su dodijeljena ciljevima u području klime.

3.2.1. Niskougljično gospodarstvo

U pogledu **prioriteta niskougljičnog gospodarstva** dodijeljeno je 28 milijardi EUR (45 % planiranih ulaganja), a potrošeno je 4,6 milijardi EUR (7 %). Premda se stopa odabira poboljšala i sad se približava prosjeku, niska potrošnja odražava sporu početnu stopu odobrenja projekata i izazove proširenja ulaganja u neke od posebnih tema, kao što je energetska učinkovitost.

Očekivana postignuća ulaganja u energetiku i niske emisije emisija ugljika pokazuju poboljšana predviđanja iz odabranih projekata:

- cilj projekata za obnovljivu energiju odabranih do kraja 2017. instalacija je kapaciteta od 6 300 megavata (80 % ciljne vrijednosti), a dosad je instalirano 590 MW,
- odabrani su projekti obnove 330 000 kućanstava čime se poboljšava energetska učinkovitost (39 % ciljne vrijednosti); do kraja 2017. provedeno je 84 000 obnova,
- u smislu cilja uštede energije u javnim zgradama, odabranim projektima planira se uštedjeti više od 3 teravatsata energije (59 % ciljne vrijednosti).

Potpora u okviru EPFRR-a uključuje mjere ulaganja, mjere upravljanja zemljištem te prijenos znanja i savjetovanje. Do kraja 2017. dovršeno je 75 % mjera usmjerenih na sekvencijalnu i pohranu ugljika u poljoprivrednim i šumskim zemljištima, što čini razinu postignuća od 73 % odgovarajuće ciljne vrijednosti. Odobreno je 16,6 % projekata u području obnovljive energije.

- *Modernizacija transportnog sustava plina u poljskoj regiji Donjoj Šleskoj provedena je izgradnjom dvaju novih plinovoda ukupne dužine 59 km i stanice za komprimiranje plina. Na području obuhvaćenom ulaganjima živi oko 3 milijuna ljudi koji sada ostvaruju korist od sigurne, održive, konkurentne i povoljne opskrbe energijom. Više od 20 milijuna EUR uloženo je u izgradnju plinovoda i stanice za komprimiranje plina, a od tog iznosa 9 milijuna EUR osigurao je EFRR.*
- *Uz potporu EPFRR-a mliječna farma u Valoniji u Belgiji uspostavila je pogon za proizvodnju bioplina kapaciteta 33 kW, koji stvara obnovljivu energiju iz stajskoga gnoja. Glavno postignuće upotreba je zelene energije za struju na farmi, uglavnom tijekom procesa mužnje koji je u potpunosti automatiziran i troši velike količine energije. Ukupni troškovi ulaganja iznosili su 222 000 EUR, od čega je 16 000 EUR financirao EPFRR.*

⁹ Provedbena uredba Komisije (EU) br. 215/2014 od 7. ožujka 2014. (SL L 69, 8.3.2014., str. 65.).

3.2.2. Prilagodbe klimatskim promjenama i sprječavanje rizika

U pogledu **prilagodbe klimatskim promjenama i sprječavanja rizika** odabrani su projekti ukupne vrijednosti 24 milijarde EUR (58 % ukupno planiranog iznosa), dok je potrošeno približno 14 milijardi EUR (33 %).

Dvama zajedničkim pokazateljima EFRR-a posebno se nastoji zabilježiti napredak u ulaganjima za smanjenje rizika povezanih s klimom s pomoću mjera prilagodbe. Do kraja 2017.:

- 17,5 milijuna ljudi imat će koristi od odabranih mjera zaštite od poplava,
- 19 milijuna ljudi imat će koristi od odabranih mjera zaštite od šumskih požara.

Obje brojke premašuju postavljene ciljeve¹⁰, što pokazuje jasan napredak u smanjivanju rizika povezanih s klimatskim promjenama.

EPFRR u ruralnim područjima daje potporu za očuvanje i unaprjeđenje biološke raznolikosti, poboljšanje upravljanja vodama i tlom, smanjenje emisija stakleničkih plinova i amonijaka koji su povezani s poljoprivrednom proizvodnjom. Najmanje 30 % od svakog programa ruralnog razvoja namijenjeno je mjerama od kojih koristi imaju okoliš te ublažavanje klimatskih promjena i prilagodba tim promjenama. Stvarni iznosi koje su države članice dodijelile projektima u ovom području daleko premašuju taj minimum; na razini EU-a u prosjeku je 57,6 % dodijeljeno mjerama povezanim s okolišem i klimom.

- *Portugalski institut za more i atmosferu (IPMA) razvio je i postavio novi meteorološki radar u Autonomnoj regiji Madeiri. Njime će se omogućiti meteorološko praćenje te poboljšanje i optimizacija postojećih meteoroloških modela, što će pridonijeti stvaranju platforme pouzdanih podataka za tehničku i znanstvenu primjenu neophodnu u prilagodbi klimatskim promjenama. Ukupna ulaganja iznosila su 3,4 milijuna EUR, od čega je doprinos Kohezijskog fonda iznosio 3,1 milijuna EUR.*
- *Potpora EPFRR-a u Slovačkoj iskorištena je za izgradnju spremnika vode koji će pomoći u borbi protiv češćih ekstremnih vremenskih pojava, kao što su obilna kiša i šumski požari uzrokovani klimatskim promjenama. Prilagođavanje malih vodenih tokova pridonosi biološkoj raznolikosti, sekvencijaciji ugljika i prilagodbi klimatskim promjenama. Spremnik pridonosi održivom upravljanju šumama jer sprječava eroziju tla i zadržava vodu u šumi. Ukupna sredstva za projekt iznose 530 000 EUR, od čega je 397 000 EUR doprinos EPFRR-a.*

3.2.3. Okoliš i učinkovitost resursa

U pogledu **prioriteta okoliša i učinkovitosti resursa** projektima je dodijeljeno 45 milijardi EUR (52 % ukupno planiranog iznosa), a potrošeno je približno 19 milijardi EUR (22 %).

Nakon ranijih kašnjenja u odabiru, za potporu je sada odabran kapacitet recikliranja otpada od 1,8 milijuna tona (34 % ciljne vrijednosti). Isto tako, dobar napredak ostvaren je u odabiru projekata za poboljšanje obrade otpadnih voda za 14,5 milijuna ljudi (85 % ciljne vrijednosti) i poboljšanje opskrbe vodom za 7,3 milijuna ljudi (58 % ciljne vrijednosti).

EPFRR je dao potporu projektima za poboljšanje biološke raznolikosti na 26 milijuna hektara poljoprivrednog zemljišta (87 % ciljne vrijednosti). Mjere povezane s klimom i okolišem sveukupno obuhvaćaju 40 % ukupnog poljoprivrednog zemljišta, uključujući područja s prirodnim ograničenjima. Nadalje, predviđa se da će se 18 % poljoprivrednog zemljišta EU-a

¹⁰ Rješavaju se problemi dosljedne upotrebe tih pokazatelja pri postavljanju ciljeva i isključivanju dvostrukog brojanja.

obuhvatiti zahtjevima upravljanja za biološku raznolikost; 15 % poljoprivrednog zemljišta podvrgnulo bi se boljem upravljanju tлом, a 15 % boljem upravljanju vodama. Ostvaren je i znatan napredak u ostvarenju cilja kojim bi se 3,3 % poljoprivrednog zemljišta obuhvatilo ugovorima o upravljanju radi smanjenja emisija stakleničkih plinova i amonijaka; već je obuhvaćeno gotovo 2 %. Slično tome, uz stopu završetka od 33 %, ostvaren je dobar napredak prema ostvarenju cilja u pogledu količine grla stoke uključene u ulaganja za smanjenje emisija stakleničkih plinova i amonijaka.

Približno 24 % svih projekata koji su do kraja 2017. odabrani za potporu EFPR-a promiče učinkovitost resursa i zaštitu okoliša. Cilj je većine tih projekata zaštititi i obnoviti morsku biološku raznolikost znatnim povećanjem fizičkog nadzora iskrcaja i smanjenjem neželjenih ulova, čime se pridonosi provedbi zajedničke ribarstvene politike.

- *Bugarska je uspostavila svoj prvi financijski instrument s potporom kohezijske politike za sektor voda i zbrinjavanja otpadnih voda. S pomoću tih sredstava 16 regionalnih operatera u vodnom sektoru moći će nadograditi svoja postrojenja za opskrbu vodom, zbrinjavanje otpadnih voda i pročišćavanje vode. Očekuje se da će ovaj program pokrenuti ulaganja u iznosu do 230 milijuna EUR za isporuku kvalitetnih usluga građanima, a 115 milijuna EUR osigurat će Kohezijski fond.*
- *U Švedskoj su stvorena močvarna područja u poljoprivrednom krajoliku kako bi smanjilo otjecanje hranjivih tvari u vodna tijela. Projektom će se pomoći u povećanju biološke raznolikosti, a nadzorom vodnog toka močvarno područje može se po potrebi iskoristiti za pohranu vode za navodnjavanje. Potpora EPFRR-a iznosila je 26 000 EUR od 64 000 EUR ukupnih sredstava.*

3.2.4. Strateške mreže

U pogledu ulaganja u **strateške mreže** planiraju se znatna ulaganja u TEN-T i ostala ulaganja u promet u okviru EFRR-a i Kohezijskog fonda. Ukupni odabir projekata do kraja 2017. iznosio je 44 milijarde EUR (62 % ukupno planiranog iznosa), a potrošeno je 12 milijardi EUR (17 %).

Među pokazateljima za promet naveden je važan napredak u smislu odabranih željezničkih i cestovnih projekata:

- 2 700 km rekonstruiranih pruga, uključujući pruge TEN-T-a (45 % ciljne vrijednosti); dosad provedeni projekti obuhvaćaju skromnih 5 % ciljne vrijednosti,
- 7 500 km obnove cesta (75 % ciljne vrijednosti), od čega 690 km TEN-T-a (90 % ciljne vrijednosti). Provedba obnove ceste TEN-T dosegla je 300 km (30 % cilja).

- *Izgradnja brze elektrificirane željezničke linije s dva kolosijeka duljine 106 kilometara završena je na željezničkoj osi Atena–Solun između Tithoreje i Domokosa u Grčkoj. Zahvaljujući tome putnici mogu putovati od Atene do Soluna za 3,5 sati zbog čega je ta željeznička veza konkurentnija. Doprinos EFRR-a, Kohezijskog fonda i CEF-a iznosio je gotovo 1 milijardu EUR.*

3.3. Zapošljavanje, socijalna uključenost i obrazovanje

U ovom području planirano je više od 172 milijarde EUR, posebno iz ESF-a, uz ulaganja iz EFRR-a, EPFRR-a i EFPR-a. Procjenjuje se da su na kraju 2017. odabrani projekti u iznosu od 85 milijardi EUR, što čini gotovo 50 % ukupno planiranih sredstava. Ukupna potrošnja iznosila je gotovo 23 milijarde EUR, odnosno 13 % ukupno planiranog iznosa.

U objedinjenom smislu, programima ESF-a i YEI-ja već su postignuti sljedeći rezultati:

- potporu je dobilo 15,3 milijuna sudionika, uključujući 7,9 milijuna nezaposlenih i 4,9 milijuna neaktivnih sudionika,
- potporu je dobilo 2,8 milijuna dugoročno nezaposlenih sudionika,
- među svim sudionicima 1,4 milijuna bilo je zaposleno, 1,9 milijuna steklo je kvalifikacije, a 870 000 sudionika obrazovalo se ili osposobljavalo zahvaljujući potpori ESF-a ili YEI-ja.

Među tim sudionicima 46 % činile su niskokvalificirane osobe; 16 % bili su migranti, osobe stranog podrijetla ili pripadnici manjina (uključujući marginalizirane zajednice kao što su Romi).

Udvostručenje broja sudionika ESF-a i YEI-ja od kraja 2016. jasno pokazuje snažno ubrzanje provedbe projekata na terenu.

3.3.1. Zapošljavanje

Procjenjuje se da je do kraja 2017. 30 milijardi EUR dodijeljeno projektima održivog i kvalitetnog zapošljavanja, najvećim dijelom iz ESF-a i YEI-ja, što čini 51 % od planiranih 60 milijardi EUR. U okviru cilja zapošljavanja do kraja 2017.:

- 7,4 milijuna sudionika dobilo je potporu,
- 722 000 sudionika steklo je kvalifikacije,
- zaposlen je 1,1 milijun sudionika, uključujući samozapošljavanje.

Ulaganja u ovom području ostvaruju dobre rezultate, osim ulaganja povezanih s modernizacijom institucija tržišta rada, za koje je stopa odabira projekata do kraja 2017. i dalje bila ispod 20 %.

Više od 246 milijuna EUR potrošeno je do kraja 2017. u okviru EPFRR-a za rješavanje pitanja zapošljavanja u poljoprivrednim i ruralnim područjima, promicanje socijalne uključenosti te poticanje cjeloživotnog učenja i strukovnog osposobljavanja u poljoprivredi i šumarstvu.

Približno 11 % svih projekata koji su do kraja 2017. odabrani za potporu EFPR-a promiče održivo i kvalitetno zapošljavanje i poticanje mobilnosti radne snage. Cilj većine tih projekata promicanje je ljudskog kapitala, socijalnog dijaloga i umrežavanja.

- *Projekt Fit4Entrepreneurship u Luksemburgu, financiran sredstvima ESF-a, obuhvaća 200 tražitelja zaposlenja koji žele pokrenuti vlastito poslovanje. Njime upravljaju trgovačka komora (Chambre de Commerce), javna služba za zapošljavanje i obrtnička komora (Chambre des Métiers), a uključuje dijagnozu poduzetničkih vještina, program osposobljavanja, individualnu podršku poduzetnika i pomoć nakon pokretanja poslovanja.*
- *Kako bi se održala tradicionalna djelatnost opsežne ispaše ovaca i goveda, vlada Andaluzije (Španjolska) pokrenula je pilot-program osposobljavanja za stočarstvo. Projekt je omogućio osposobljavanje 100 studenata koji se pripremaju za profesionalni put u stočarstvu. Nakon osposobljavanja 60 % sudionika profesionalno se uključilo u djelatnost stočarstva. Doprinos EPFRR-a iznosio je 34 000 EUR od ukupnog troška projekta u iznosu od 38 000 EUR.*

Okvir 2. Inicijativa za zapošljavanje mladih (YEI)

YEI je nastavio pružati važnu financijsku potporu mladima u državama članicama koje za to ispunjavaju uvjete. Procjenjuje se da je do kraja 2017. dodijeljeno 7 milijardi EUR za 162 000 projekata, što čini 67 % od planiranih 10,3 milijarde EUR. Izdaci koje su prijavili korisnici dosegli su 31 % (3,2 milijarde EUR) ukupno dodijeljenih sredstava YEI-ja, što pokazuje solidnu provedbu na terenu. Tijekom tog razdoblja 2,4 milijuna mladih dobilo je potporu Inicijative za zapošljavanje mladih. Intervencije YEI-ja završilo je 1,5 milijuna sudionika, dok se 776 000 sudionika obrazovalo/osposobljavalo, steklo kvalifikacije ili zaposlilo, uključujući samozapošljavanje.

U kontekstu preispitivanja VFO-a u sredini programskog razdoblja suzakonodavci EU-a dogovorili su se 2017. da će povećati resurse YEI-ja čime bi se obuhvatilo preostalo programsko razdoblje (2017.–2020.). Posebna sredstva YEI-ja povećana su za 1,2 milijarde EUR raspodijeljenih na četiri godine za 11 država članica koje i dalje ispunjavaju zahtjeve za potporu. Stoga su države članice, uzimajući u obzir to povećanje, izmijenile svoje operativne programe i sporazume o partnerstvu do kraja 2017. kako bi ih uskladile s potporom ESF-a.

U kontekstu proračunskog postupka za 2018. suzakonodavci su se u studenome 2018. dogovorili da će se novi resursi YEI-ja dodatno pojačano financirati na početku razdoblja povećanjem odobrenih sredstava za preuzimanje obveza za 2018. i smanjenjem za 2020., čime bi se ukupan iznos za 2018. povećao sa 116 milijuna EUR na 350 milijuna EUR. Jedanaest predmetnih država članica ponovno će, prema potrebi, izmijeniti svoje programske dokumente kako bi se odrazilo pojačano financiranje na početku razdoblja.

- Sektorski programi osposobljavanja u Grčkoj za unaprjeđenje vještina i zapošljivosti nezaposlenih osoba u dobi od 18 do 24 godine vode se u suradnji s poslovnim udruženjima. Programi nude do 15 000 mjesta i obuhvaćaju ciljne sektore s velikim potencijalom za rast, uključujući informacijske i komunikacijske tehnologije, izvoznu trgovinu, maloprodaju i logistiku. Sastoje se od 120 sati teorijskog i 260 sati praktičnog osposobljavanja, pet individualnih savjetovanja i svjedodžbe o stručnoj osposobljenosti. Poslovna udruženja odabiru pružatelje teorijskog osposobljavanja, a za praktični dio programa pronalaze pripravništva u poduzećima.

3.3.2. Socijalna uključenost

Procjenjuje se da je do kraja 2017. dodijeljeno 30 milijardi EUR projektima za rješavanje pitanja socijalne uključenosti, što čini 46 % od planiranih 63,7 milijardi EUR, najvećim dijelom iz programa ESF-a uz potporu EFRR-a za zdravstvene i socijalne infrastrukture. U okviru ovog cilja:

- 3,3 milijuna sudionika dobilo je potporu,
- zaposleno je 220 000 sudionika, uključujući samozapošljavanje,
- 152 000 sudionika steklo je kvalifikacije,
- 164 000 neaktivnih sudionika uključilo se u traženje posla,
- očekuje se da će 42,5 milijuna građana imati koristi od potpore EFRR-a modernizaciji zdravstvenih sustava.

Povećala su se ulaganja u socioekonomsku integraciju marginaliziranih zajednica kao što su Romi 2017. Međutim, i dalje zaostaju ulaganja u području socijalnog poduzetništva i lokalnog razvoja pod vodstvom zajednice.

EPFRR podupire strategije lokalnog razvoja u ruralnim područjima, koje promiču socijalnu uključenost, smanjuju siromaštvo i potiču gospodarski razvoj u okviru pristupa LEADER. Do ovog trenutka više od 3 400 strategija lokalnog razvoja, koje provode lokalne akcijske skupine (LAG-ovi) uz 18 % sredstava iz dostupnih javnih fondova, obuhvatilo je 58 % stanovnika ruralnih područja (što čini približno 111 % ciljne vrijednosti).

- „Škola za drugu priliku”, projekt ESF-a u Gijónu (Španjolska), ranjivim mladim osobama (niskokvalificirane osobe, osobe koje su rano napustile školovanje, osobe bez društvene i obiteljske potpore, osobe sa zdravstvenim problemima itd.) nudi praktična i prilagođena osposobljavanja usmjerena na vještine i sposobnosti kako bi im se pomoglo u reintegraciji/ostanku u obrazovanju ili u pronalasku posla. U razdoblju od 2009. do 2017. sudjelovalo je 1 400 osoba.
- Projekt „Svjetski grad” u Luksemburgu dao je potporu u organizaciji ljetnih aktivnosti za djecu od 7 do 12 godina na području Miselerlanda. Projekt je bio usmjeren na kulturnu raznolikost, poticanje zajedničkih stavova i vrijednosti koji pogoduju zajedničkom životu. Približno 300 djece iz regije sudjelovalo je svaki dan, a prosječno 10 % bilo je djece izbjeglica. Projekt je financiran sredstvima EPFRR-a u okviru LEADER-a u iznosu od 223 000 EUR.
- Dva nova centra za zdravstvene i socijalne usluge u Molenbeeku i Cureghemu u Bruxellesu (Belgija) (3,7 milijuna EUR potpore iz EFRR-a) lokalnom stanovništvu pružaju integrirane socijalne usluge, usluge povezane s mentalnim zdravljem i usluge primarne zdravstvene skrbi. Posebno su usmjereni na dostupnost ranjivim skupinama, uključujući migrante. Tim radi na razvoju programa mobilnog informiranja s pomoću Medibusa.

3.3.3. Obrazovanje

Procjenjuje se da je do kraja 2017. dodijeljeno 25 milijardi EUR projektima za rješavanje pitanja obrazovanja i strukovnog osposobljavanja, što čini 52 % od planiranih 49 milijardi EUR, najvećim dijelom iz programa ESF-a uz potporu EFRR-a obrazovnim infrastrukturama. Potrošnja je iznosila približno 6 milijardi EUR (13 % ukupnog planiranog iznosa). U okviru ovog cilja:

- 4,5 milijuna sudionika dobilo je potporu,
- 1 milijun sudionika stekao je kvalifikacije,
- 583 000 sudionika obrazovalo se ili osposobljavalo,
- 1,8 milijuna učenika (26 % ciljne vrijednosti) trebalo bi imati koristi od projekata EFRR-a kojima se ulaže u infrastrukture škola.

Ulaganja u ovom području odvijaju se prema planu uz stopu odabira projekata od 52 %. U smislu stope odabira projekata i stope izvršenja najnaprednija je provedba aktivnosti u području strukovnog obrazovanja i osposobljavanja.

- Cilj jednog od projekata s potporom ESF-a u Latviji povećanje je broja kvalificiranih učenika u SOO-u sudjelovanjem u učenju kroz rad i praksama (ili pripravništvima) u poduzećima. Do svibnja 2018. sudjelovalo je 1 400 poduzeća, 34 ustanove strukovnog obrazovanja i 2 900 učenika u SOO-u, od čega je 640 učenika sudjelovalo u učenju kroz rad, a 2 275 učenika sudjelovalo je u pripravništvima.
- Cilj projekta „Dobro došli! – Välkommen in!” s potporom ESF-a u Ålandu (Finska) povećanje je kompetencija i znanja u e-trgovini u uslužnom sektoru kako bi se povećala kvaliteta korisničke podrške i pomoglo poduzećima da odgovore na izazove globalne konkurencije u maloprodaji. U projektu su sveukupno sudjelovale 472 osobe iz 100 poduzeća, a omogućeno je više od 8 000 sati osposobljavanja. Poduzeća koja su sudjelovala u projektu imala su 75 % veću prodaju 2017. u usporedbi s 2015.
- Poslovna zgrada u Bavarskoj (Njemačka) pretvorena je u obrazovni centar uz potporu EFRR-a s 250 dodatnih mjesta za seminare na 1 100 kvadratnih metara. Modernizirani centar za osposobljavanje imat će važnu ulogu u stvaranju kvalificiranih radnika budućnosti.

3.4. Jačanje institucionalnih kapaciteta i učinkovite javne uprave

Procjenjuje se da je do kraja 2017. dodijeljeno 3 milijarde EUR projektima za rješavanje pitanja institucionalnih kapaciteta i reformi, što čini 48 % od planiranih 6,4 milijarde EUR

(najvećim dijelom iz programa ESF-a uz potporu EFRR-a i u Estoniji, Italiji, Rumunjskoj i programima Interrega). Potrošnja na terenu iznosila je 370 milijuna EUR (6 % ukupnog planiranog iznosa). U okviru ovog cilja:

- ESF je podržao 117 000 sudionika,
- ESF je podržao 734 projekta usmjerena na javne uprave ili javne službe na nacionalnoj, regionalnoj ili lokalnoj razini.

Do trećine podržanih projekata usmjereno je na digitalizaciju. Ostale ključne teme usmjerene su na pružanje usluga, opće osposobljavanje, sustav javne službe i upravljanje ljudskim resursima te organizaciju i upravljanje vlašću. Potpora javnim upravama u državama članicama najvećim dijelom upotrebljava se na nacionalnoj razini, dok samo mali dio pripada regionalnoj i lokalnoj razini.

Zaostaje provedba projekta koji je usmjeren na izgradnju kapaciteta za dionike koji pružaju obrazovanje, cjeloživotno učenje, osposobljavanje i zapošljavanje te socijalne politike (prijavljeni su izdaci od 1 %). Razlozi kašnjenja razlikuju se među državama članicama, a obuhvaćaju pravne promjene koje utječu na provedbu ili poteškoće povezane s inovativnim i složenim značajkama intervencije.

- *Projekt ESF-a u Bugarskoj, koji provodi Nacionalni institut za pravosuđe, podupire kvalitetno stručno osposobljavanje radi unaprjeđenja učinkovitosti pravosuđa. Ukupno 5 600 sudaca i dužnosnika sa sudova te tijela odgovornih za istrage završilo je 2017. tečajeve za osposobljavanje Nacionalnog instituta za pravosuđe. Novosti projekta uključuju razvoj regionalnih osposobljavanja i osposobljavanja kroz e-učenje, tematskih osposobljavanja prilagođenih posebnim regionalnim potrebama i omogućivanje međuinstitucijske suradnje i „partnerstva za znanje”.*
- *Cilj projekta ESF-a u Litvi povećanje je učinkovitosti javne nabave smanjenjem mogućnosti za korupciju. Planiranim mjerama povećat će se svijest i kompetencije osoblja u Uredu za javnu nabavu i ostalim ugovornim organizacijama te stvoriti popratna dokumentacija (smjernice itd.) o metodologiji javne nabave. Organizirat će se i osposobljavanje predstavnika ugovornih organizacija i konferencije u raznim litavskim institucijama.*

3.5. Napredak u provedbi financijskih instrumenata

Godišnja izvješća za 2018. uključivala su detaljno izvješćivanje o financijskim instrumentima za 24 države članice do kraja 2017. Napredak je uglavnom zadovoljavajući uz 13,5 milijardi EUR odobrenih u sporazumima o financiranju, što čini 65 % okvirnih dodijeljenih sredstava, najvećim dijelom iz EFRR-a. Krajnjim primateljima već je isplaćeno 1,5 milijardi EUR (11 %) odobrenih iznosa uz znatne razlike među državama članicama. Podrobniji prikaz nalazi se u sažecima podataka koje objavljuje Komisija.

3.6. Teritorijalni i urbani razvoj

U razdoblju 2014.–2020. integriranom teritorijalnom razvoju i održivom urbanom razvoju dodijeljeno je približno 32 milijarde EUR. Provedba ovih strategija u početku je bila spora, ali sada se nadoknađuje zaostajanje. U okviru fondova kohezijske politike projektima je dodijeljeno približno 10,7 milijardi EUR, što čini 33 % planiranih sredstava. Premda odabir projekata sada ostvaruje relativno dobar napredak, izdaci i dalje zaostaju i do kraja 2017. iznose samo 1 milijardu EUR (3,2 % ukupno planiranog iznosa).

Odabrane integrirane strategije razvoja, od kojih korist uglavnom ima socijalna uključenost, obuhvaćaju približno 39 milijuna građana (87 % ciljne vrijednosti). U smislu fizičkih radova,

odabranim projektima za obnovu zgrada i stambenih jedinica ostvarit će se 50 % planiranih ciljeva, a predviđa se obnova 1,1 milijun kvadratnih metara i 10 500 stambenih jedinica. Obnavlja se više od 21 milijuna kvadratnih metara otvorenog urbanog prostora (73 % ciljne vrijednosti) radi poboljšanja kvalitete života i sigurnosti na urbanim područjima.

3.7. Interreg

Programima Interrega financiranim sredstvima EFRR-a koji pripadaju cilju „Europska teritorijalna suradnja” ostvareni su do kraja 2017. odabrani projekti u vrijednosti od 7,1 milijarde EUR (57 % ukupno planiranog iznosa), premda su izdaci na terenu i dalje niski (5 % ukupno planiranog iznosa).

Podaci o fizičkom napretku u okviru Interrega uključeni su u pokazatelje koji se zbirno navode u okviru prethodno navedenih ključnih tema ulaganja i na Platformi za otvorene podatke¹¹.

4. NAPREDAK U EVALUACIJI PROGRAMA

Zakonodavstvo za programsko razdoblje 2014.–2020. ističe potrebu za evaluacijom doprinosa rastu, održivom razvoju i stvaranju radnih mjesta u okviru programa ESI fondova. U programima se utvrđuju specifični ciljevi i izražava željena promjena u određenim područjima. Evaluacije su ključne kako bi se utvrdilo jesu li te promjene uvedene te koji je doprinos programa.

U radnom dokumentu službi priloženom ovom izvješću sintetiziraju se evaluacije provedene od 2016. Utvrđen je mali broj evaluacija koje su uglavnom bile usmjerene na postupak provedbe i napretka prema ostvarenju postavljenih ciljeva. Te evaluacije u prosjeku pokazuju jasniji koncept evaluacija te primjereniju dostupnost i upotrebu podataka nego ranije.

I dalje je vrlo rano za evaluaciju rezultata i učinaka programa za razdoblje 2014.–2020. zbog ograničenog broja završenih projekata. Početak evaluacija učinaka, koje se po svojoj prirodi provode kasnije u programskom ciklusu, vjerojatno će kasniti ondje gdje je provedba bila sporija od očekivane u određenim državama članicama ili tematskim ciljevima.

S druge strane, velik broj evaluacija na nacionalnoj razini koje su provedene u razdoblju 2017.–2018. bio je usmjeren na programe za razdoblje 2007.–2013 i to su uglavnom evaluacije učinaka. Općenito, rezultati evaluacija učinaka koji se odnose na oba programska razdoblja mogu se smatrati pouzdanima samo za ograničen broj evaluacija, što ukazuje na potrebu poboljšanja kvalitete obavljenog rada.

Ažurirana analiza revidiranih nacionalnih planova evaluacije koje je Komisija zaprimila do lipnja 2018. pokazuje da i dalje ima nedostataka u područjima potrebnih vještina, metoda koje se trebaju upotrijebiti i traženih podataka.

Prema planovima evaluacije u razdoblju 2018.–2019. očekuje se znatan porast dovršenih evaluacija. One će uglavnom biti usmjerene na provedbu i postupak. Gotovo polovina evaluacija učinaka planira se tek za razdoblje nakon 2020. kada se očekuje ostvarenje rezultata programa.

¹¹ <https://cohesiondata.ec.europa.eu/countries/TC>

U radnom dokumentu službi priloženom ovom Izvješću opisuju se i različiti oblici rada Komisije kojima ona podržava rad država članica (umrežavanje, smjernice, službe za pomoć itd.) i evaluacije Komisije.

5. ZAKLJUČCI

Programi ESI fondova glavni su instrument ulaganja Europske unije i svaka regija u Europskoj uniji ima korist od te politike. Dokazi koji su sada dostupni iz financijske provedbe i zajedničkih pokazatelja ostvarenja i rezultata omogućuju potpuniji pregled napretka provedbe nego u bilo kojem prethodnom razdoblju.

Tijekom 2017. ostvareno je znatno ubrzanje sveukupne provedbe programa sufinanciranih sredstvima ESI fondova. Stopa odabira projekata gotovo se udvostručila u usporedbi s krajem 2016. i premašila 52 % ukupnih sredstava. I izdaci projekata počeli su nadoknađivati zaostajanje, kao i vrijednosti postignuća za pokazatelje ostvarenja i rezultata programa povezanih s važnim socijalnim i gospodarskim koristima. Ubrzanje se nastavilo i 2018., a stopa odabira fondova kohezijske politike iznosila je 67 % do 30. rujna 2018.

Slika provedbe koju otkrivaju izvješća o godišnjem programu razlikuje se ovisno o regijama, državama članicama i temama ulaganja. Na temelju prethodnih iskustava Komisija očekuje da će se 2019. nastaviti povećavati stope provedbe za izdatke ulaganja te za postizanje ostvarenja i rezultata. Predstojećim pregledom uspješnosti 2019. dodatno će se potaknuti bolje trošenje ESI fondova u smislu ostvarenja ciljeva programa.

Napredak provedbe ESI fondova u konačnici će pružiti materijal za provođenje evaluacija učinaka. Međutim, trebat će vremena za pokretanje, dovršenje i prikaz rezultata znatnog broja evaluacija koje provode države članice.

Budući su važni financijski ciljevi postavljeni za kraj 2018. (pravilo „N + 3”). Postoji rizik da će posebni programi izgubiti sredstva EU-a.

U ciklusu izvješćivanja sljedeće godine bit će uključena sveobuhvatna izvješća o programima do lipnja 2019. i nacionalna izvješća o napretku do kraja kolovoza 2019. U tim će se izvješćima pružiti potpuni kvantitativni i kvalitativni pregled provedbe ciljeva ulaganja. Obuhvatit će niz važnih pitanja. Države članice posebno će izvješćivati o ključnim financijskim i fizičkim etapama u okviru uspješnosti koje će se upotrijebiti za dodjelu pričuva za ostvarenje postignuća 2019. Komisija će sintetizirati izvješća u strateškom izvješću do kraja 2019.